

Vergaderjaar 2022–2023

26 485

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Nr. 406

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT EN DE MINISTER VOOR BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 25 januari 2023

Naar aanleiding van vragen over de misstanden in de Chinese fabrieken van Shein¹, heeft de Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat uw Kamer in het Commissiedebat ter voorbereiding op de Milieuraad van 19 oktober jongstleden (Kamerstuk 21 501-08, nr. 879) toegezegd om in een brief toe te lichten welke departementen betrokken zijn bij de aanpak van misstanden in de kledingindustrie en in die brief aan te geven wat het kabinet doet om deze misstanden te voorkomen. Gelet op de gedeelde verantwoordelijkheid voor het beleidsprogramma circulair textiel 2020–2025 (Kamerstuk 32 852, nr. 116) is deze brief ook door de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking ondertekend.

In deze brief gaan we op de volgende twee onderdelen in:

- 1) maatregelen om tot een circulaire en duurzame textielketen te komen;
- 2) internationaal maatschappelijk verantwoordelijk ondernemen, sociaalmaatschappelijke thema's in de textielketen en impact in, en partnerschappen met productielanden.

Textiel – waaronder kleding – is één van de sectoren waarin wordt gewerkt aan de transitie van een lineaire naar een circulaire economie. Die transitie is hard nodig: de ecologische voetafdruk van de textielindustrie is groot en daarnaast zijn de arbeidsomstandigheden in de productielanden vaak slecht. De gevolgen voor het milieu en de druk op kledingarbeiders hangen bovendien vaak met elkaar samen door het verschijnsel *fast fashion*: in korte tijd moet er veel kleding worden geproduceerd tegen een lage prijs, waar zowel het milieu als de arbeidsomstandigheden onder lijden. Er worden veel grondstoffen ingezet door de toename van productie en consumptie. Dit leidt tot textiel van slechte(re) kwaliteit met een korte levensduur. Om continu aan de eisen van de *fast fashion*

¹ Uitbuiting in Chinese fabrieken van Shein, grootste kledingbedrijf ter wereld (nos.nl).

industrie te moeten voldoen, moeten textielarbeiders lange dagen maken² waarbij het maken van fouten wordt afgestraft.

Wij erkennen de toenemende samenhang tussen milieuproblematiek en arbeidsomstandigheden als gevolg van de kledingindustrie en werken daarom samen aan deze thematiek. In een interdepartementaal overleg wordt de samenhang en inzet voor een duurzame textielketen versterkt, ook wat betreft (inter)nationale en Europese ontwikkelingen.

In 2020 is het beleidsprogramma circulair textiel gepresenteerd. Het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat draagt de eerste verantwoordelijkheid voor dit beleidsprogramma op het milieu en duurzaamheids-terrein. De daarvoor relevante doelstellingen uit het beleidsprogramma gaan over het verminderen van het grondstoffengebruik, het watergebruik en de ecologische voetafdruk. Om dat te bereiken wordt er onder andere sterk ingezet op hergebruik en recycling van textiel.

Het kabinet houdt zich daarnaast bezig met internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen, de impact op productielanden en sociaalmaatschappelijke thema's in de textielketen, zoals arbeidsomstandigheden en een leefbaar loon. De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking draagt hiervoor de eerste verantwoordelijkheid.

Hieronder gaan we in op de specifieke maatregelen vanuit het beleidsprogramma circulair textiel die gericht zijn op het verduurzamen en circulair maken van de kledingindustrie. Erna informeren we u over aanvullende werkzaamheden vanuit andere departementen.

Maatregelen om tot een circulaire en duurzame textielketen te komen

De Europese Commissie heeft in zijn Textielstrategie aangekondigd met verschillende, wetgevende initiatieven te komen om de textielsector te verduurzamen. In het kader van deze toezeggingbrief zijn twee voorstellen op duurzaamheids- en milieugebied in het bijzonder relevant: 1) het wetgevende voorstel over *Ecodesign* voor duurzame producten en 2) het onlangs gelanceerde *Green Claims Initiative*, waar u binnenkort over geïnformeerd wordt via een BNC-fiche.

Het *Ecodesign*-voorstel is een kaderverordening en deze zal de bestaande *Ecodesign* richtlijn vervangen. De verordening maakt het mogelijk om eisen te stellen aan het duurzaam ontwerp van vrijwel alle fysieke producten, ook voor producten die van buiten de Europese Unie geïmporteerd worden. De onderhandelingen over de kaderverordening zijn onlangs gestart. Vervolgens komen er duurzaamheidseisen voor specifieke productgroepen. Textiel is een prioritaire productgroep voor de Europese Commissie en deze zal als eerste uitgewerkt worden in Europees verband (de uitwerking gebeurt bij gedelegeerde handeling). Voor producten waarvoor op basis van de verordening specifieke maatregelen worden getroffen, worden productpaspoorten verplicht. De verwachting is dat de Europese Commissie eind 2023 een voorstel voor textielproducten uitbrengt. Het Ministerie van IenW streeft naar zo ambitieus mogelijke duurzaamheidseisen en laat momenteel onderzoek uitvoeren naar welke textielsoorten een duurzame(re) variant zijn en tot een vermindering van de voetafdruk van de textielsector leiden. De uitkomsten van dit onderzoek worden benut bij de Nederlandse inbreng bij de Europese Commissie.

---

² «Omzet Shein dit jaar 24 miljard, bedrijf bijna zo groot als H&M en Zara» (nos.nl).

Het tweede voorstel, het *Green Claims Initiative*, gaat in op duurzaamheidsclaims en het verbeteren van de betrouwbaarheid van deze claims. Duurzaamheidsclaims moeten goed onderbouwd zijn en de consument niet misleiden, zodat zij kunnen kiezen voor duurzame producten. Uw Kamer zal via het gebruikelijke BNC-fiche worden geïnformeerd over de Nederlandse positie ten aanzien van de strategie. Aanvullend op dit initiatief werkt de Europese Commissie ook aan wetgeving om misleiding door greenwashing beter aan te kunnen pakken, via het voorstel *Empowering the Consumer for the green Transition*³. Met dit voorstel wordt beoogd de wetgeving Oneerlijke Handelspraktijken te wijzigen en misleidende duurzaamheidsclaims explicieter een plek te geven in deze wet.

Beide voorstellen leiden tot duurzamere en milieuvriendelijke producten. Voor het *Ecodesign*-voorstel geldt dat deze eisen gaat stellen aan kledingproducten op het gebied van hergebruik, repareerbaarheid en levensduur. Ook kunnen er verplichtingen komen ten aanzien van energie-efficiëntie en de ecologische voetafdruk. Door dit soort eisen te introduceren worden bedrijven verplicht om duurzame productie- en verwerkingsprocessen toe te passen en te zorgen voor een langere levensduur van het textielproduct. Designeisen kunnen invloed uitoefenen op de arbeidsomstandigheden van kledingproductie, bijvoorbeeld als er maatregelen komen over welke stoffen schadelijk zijn bij het produceren van kleding en niet langer worden toegestaan.

Het productpaspoort kan de toezichthouders (in Nederland is dit de Inspectie Leefomgeving en Transport) helpen om controles uit te voeren. Bovendien gaat het productpaspoort ervoor zorgen dat zowel consumenten als bedrijven een geïnformeerde keuze kunnen maken over producten en hun impact op het milieu. Het *Green Claims Initiative* zal er tenslotte voor zorgen dat kledingstukken meer gestandaardiseerde product labels krijgen en merken zullen hun service op het gebied van duurzaamheid die zij verlenen gaan communiceren, zoals reparatiemogelijkheden. Daarnaast zorgt het voorstel *Empowering the Consumer for the green Transition* voor een nog sterkere basis voor handhaving van oneerlijke handelspraktijken, door de toezichthouder Autoriteit Consument en Markt⁴.

Internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen, sociaalmaatschappelijke thema's in de textielketen, en impact in en partnerschap met productielanden

Het tegengaan van misstanden in de waardeketen is een belangrijk onderdeel van de inzet van de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking. De focus ligt hierbij op Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (IMVO) en de impact in productielanden en op sociaalmaatschappelijke thema's in de textielketen. Op dit terrein zijn verschillende ontwikkelingen te melden, deels gaat het daarbij om regelgeving in de EU.

Op 23 februari 2022 heeft de Europese Commissie het EU-voorstel voor een *Corporate Sustainability Due Diligence Directive* (CSDDD) gepubliceerd. Uw Kamer is geïnformeerd over de positie van het kabinet middels het BNC-fiche van 7 april 2022.⁵ Daarna is uw Kamer in een Kamerbrief van 22 november 2022 geïnformeerd over de stand van zaken met

³ Kamerstuk 22 112, nr. 3424.

⁴ New Consumer Agenda: (europa.eu) – European Commission to empower consumers to become the driver of transition.

⁵ Kamerstuk 22 112, nr. 3393.

betrekking tot de CSDDD.⁶ Op 1 december jl. werd de raadspositie aangaande de CSDDD vastgesteld; op 16 december jl. is uw Kamer hierover geïnformeerd.⁷ Het Europees Parlement is nu aan zet om een positie te bepalen, daarna kan de triloog van start ter vaststelling van de definitieve richtlijn.

Het nationale IMVO-beleid is in 2020 herzien en bestaat uit een doordachte mix van vrijwillige en verplichtende maatregelen, met IMVO-wetgeving als kernelement. Conform het coalitieakkoord voert het kabinet nationale IMVO-wetgeving in die rekening houdt met een gelijk speelveld met de omringende landen en implementatie van EU-regelgeving.

Tijdens de behandeling van de begroting Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking 2023 (Handelingen II 2022/23, nr. 18, item 4) heeft de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking aangegeven de eigen voorbereidingen voor een nationale wet te pauzeren en in gesprek te gaan met de initiatiefnemers van het initiatiefvoorstel «Wet verantwoord en duurzaam internationaal ondernemen»⁸.

Op 14 september 2022 heeft de Europese Commissie een EU-voorstel voor een verordening gepubliceerd inzake een verbod op het op de markt – van de Unie – brengen van met dwangarbeid vervaardigde producten. Het voorgestelde verbod op producten vervaardigd met dwangarbeid geldt voor elk stadium van de productie, inclusief oogst en winning. Het verbod geldt daarnaast voor alle producten ongeacht hun oorsprong: zowel binnen de EU als daarbuiten. Alle bedrijven en alle economische sectoren vallen onder het voorstel. In het BNC-fiche van 25 oktober jl. staat de inzet van het kabinet voor de totstandkoming van de positie van de Raad beschreven.⁹

Naast regelgeving is sectorale samenwerking van groot belang. Hiertoe is in oktober 2022 een subsidieregeling opengesteld bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). Naar aanleiding van de motie van de leden Van der Lee en Thijssen¹⁰ ontvangt uw Kamer zeer spoedig een Kamerbrief over dit onderwerp, in deze brief wordt ook ingegaan op de rol van de overheid ter ondersteuning van sectorale initiatieven. Ook zet het kabinet in op maatschappelijk verantwoord inkopen volgens Internationale Sociale Voorwaarden (ISV). De ISV vereisen dat leveranciers actie ondernemen om risico's voor arbeidsnormen, mensenrechten en milieuvervuiling in de internationale keten te voorkomen of te verkleinen. Het toepassen van ISV als contractvoorwaarde geldt als verplichting voor alle Europees aanbestede contracten in de acht risicocategorieën. Textiel is een van de risicocategorieën. Dit betekent dat bij een aanbesteding gevraagd wordt aan de leverancier om een risicoanalyse op te stellen van zijn waardeketen en te laten zien dat deze gepaste zorgvuldigheid toepast ten aanzien van ISV. Het toepassen van ISV in een aanbesteding draagt daarmee bij aan het uitbannen van misstanden in de inkoopketen.

Complementair daaraan («combinatie handel-hulp») richt Nederland zich op het versterken van partnerschappen met productielanden, in het bijzonder de relevante combi-landen, om hen op basis van partnerschap te betrekken en ondersteunen bij het verduurzamen van (hun deel) van de productie- en handelsketens met Nederlandse en Europese bedrijven.

⁶ Kamerstuk 26 485, nr. 404.

⁷ Kamerstuk 26 485, nr. 405.

⁸ Kamerstuk 35 761.

⁹ Kamerstuk 22 112, nr. 3537.

¹⁰ Kamerstuk 21 501-02, nr. 2549.

Belangrijk is dat daarvoor voldoende ruimte gecreëerd wordt in de (implementatie van) van bovengenoemde (Europese) maatregelen om tot een circulaire en duurzame textielketen te komen, en dat monitoring plaatsvindt van de impact van deze maatregelen op productielanden in de praktijk, op het milieugebied als ook op gebied van arbeids- en mensenrechten. Bestaande Multi-stakeholder programma's en *Power of Voices*-partnerschappen (onder andere *STITCH* en andere *Power of Voices* programma's, *Solidaridad*, *IDH* en *ILO Better Work*) vormen daartoe een goede basis. Zo wordt via *STITCH* gewerkt aan de verbetering van arbeidsomstandigheden, (leefbare) lonen en vrijheid van vereniging in landen in Azië. Daarbij trekt Nederland zoveel mogelijk samen met de Europese Commissie en andere EU-lidstaten op, via onder andere *Team Europe Initiatives*, en met relevante internationale organisaties zoals de ILO.

Toezicht door de ACM

De Autoriteit Consument & Markt (ACM) maakt zich als onafhankelijke toezichthouder sterk voor consumenten en bedrijven. Zij ziet toe op de wet oneerlijke handelspraktijken en focust hierbij op duurzaamheidsclaims. Zij heeft een leidraad duurzaamheidsclaims uitgebracht met vijf vuistregels om uit te leggen aan bedrijven wat wel en niet is toegestaan. De ACM zag in de kledingsector veel mogelijk misleidende duurzaamheidsclaims. In het voorjaar van 2021 heeft de ACM om die reden kledingaanbieders aangesproken om hun claims kritisch te bekijken. Vervolgens is het onderzoek voortgezet bij onder andere modeketen H&M en sportwinkelketen Decathlon. Op 13 september jongstleden bleek na onderzoek van de ACM dat de duurzaamheidsclaims van H&M en Decathlon onduidelijk waren, omdat bijvoorbeeld producten met de terminologie «ecodesign» en «conscious» werden aangeboden, zonder hierbij direct bij de claim duidelijk het duurzaamheidsvoordeel te benoemen. Decathlon en H&M hebben toegezegd de duurzaamheidsclaims op hun kleding en/of websites aan te zullen passen en deze niet meer te gebruiken.

De ACM draagt bij aan het bewustzijn van kledingbedrijven, want bedrijven worden expliciet gevraagd om hun duurzaamheidsclaims te bewijzen en toe te lichten. Hierdoor lopen bedrijven die de consument misleiden een risico en kunnen bedrijven die zich inspannen voor duurzaamheid er bovenuit springen. Het is van belang dat consumenten goed worden geïnformeerd over de producten die zij kopen, zodat ze ook een bewuste en duurzame keuze kunnen maken.

Tot slot

Momenteel is er veel aandacht voor duurzaamheid in de kledingindustrie. Enerzijds door de negatieve omstandigheden in de kledingindustrie en *Black Friday*, anderzijds door initiatieven om meer tweedehands te kopen. Ook tijdens de COP27 was er aandacht voor de kledingindustrie en de wens om wereldwijd naar een circulaire en duurzame keten te komen in 2050. De berichtgeving vanuit ACM over duurzame claims, klokkenluiders op *social media* over *fast fashion*-ketens en televisieprogramma's zorgen voor meer aandacht voor de misstanden in de kledingindustrie in de Nederlandse samenleving. Helaas is er geen *quick fix* voor de soms schrijnende verhalen van mensen en omstandigheden, maar de aandacht voor het onderwerp draagt bij aan bewustwording. Het is van belang dat de consument transparante informatie tot zijn of haar beschikking heeft over waar kleding wordt geproduceerd en onder welke omstandigheden.

Vanuit het beleidsprogramma circulair textiel wordt er continu nagedacht over hoe deze bewustwording kan worden vergroot, zodat het makkelijker wordt om een duurzame keuze te maken.

De Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat,
V.L.W.A. Heijnen

De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking,
E.N.A.J. Schreinemacher